nud. Küll õnnestus aga nende ridade kirjutajal leida Rootsi Riigiarhiivist kindralkuberner Clas Totti kirja Karl XI eestkostja valitsusele 1. juunist 1667 teatega Tartut tabanud kahjutule kohta. Selles mainitakse, et ära on põlenud üle 50 maja linnas, peale selle osa lossist ning Rootsi (s. t. Maarja) kiriku katus. Ka olla kiriku võlv tugevasti vigastatud peale langenud kella- [ajanäitaja] värgi ja kellade läbi [22]. Vist põles ära ka ülikooli maja. Näib, et kahjutule all kannatas esijoones Toome-alune ala, selle täpsem määritlus andmete puudulikkuse tõttu on raskesti teostatav. Raad ise hindas põlenud majade arvu kolmandikule kõigist linna elamutest, sealjuures olnud need linna parimad [23]. See arvestus ei näi olevat liialdatud, sest vaevalt ületas elamiskõlblike majade arv Tartus tol ajal 180. Ilmselt liialdab sellevastu H. M. Ayrmann, kes külastas Tartut mõni aasta peale tulikahju ja tõendas, et tema ajal olnud terved ainult Saksa (Jaani) kirik ja vähesed majad linnas [24].

1667. a. kahjutule tagajärjed andsid end tunda linna üldpildis ning eluavaldustes peaaegu Rootsi aja lõpuni. Veel aastakümneid hiljem leidus ärapõlenud alal palju ehistamata krunte. Suurimad raskused ilmnesid aga muidugi kohe tulikahju järele. Säilinud majad pidid andma ulualust mitte ainult enamikule peavarjuta jäänud kodanikest, vaid ka tervele garnisonile, mis tol ajal Venemaa poolt oodatava hädaohu tõttu oli eriti arvukas.

Arvestades elanikkonna kehvust võis põlenud elamute taaspüstitamine toimuda ainult väga aeglaselt, pealegi veeretati valitsusvõimude poolt sellele ette ootamatuid takistusi. A. 1665 oli riigivalitsus teinud korralduse lagunenud Tartu kindlustuste kordaseadimiseks [25]. Rahapuudusel edenesid aga suurtükiväe ooberst-leitnant Christian Thumbi juhatusel toimuvad parandustööd väga visalt. Ühenduses kindlustuste korrastamisega kerkis üles, nähtavasti Thumbi algatusel, fortifikatsioonilistest kaalutlustest tingitud kava linna tänavastiku osaliseks muutmiseks, mis leidis ka kõrgemate võimude poolehoiu [26]). 25. aprillil 1667

---

[22] Rootsi Riigiarhiiv, Livonica, C. Totti kirjad Karl XI eestkostja valitsusele.

[23] LXI a, 326, Raad J. Ch. Scheidingile (konts.) 10. 11. 1667.

[24] Hans Moritz Ayrmanns Reisen durch Livland und Russland in den Jahren 1666—1670. Veröffentlicht und eingeleitet von Kurt Schreinert, E. V. Tartu Ülikooli Toimetused B XL. (Tartu 1937).

[25] L. Munthe Kongl. Fortifikationens Historien II (Stokholm 1906) 532—3.

[26] Mingid kavad Tartu linna ja majade reguleerimise kohta olnud juba 1640. aastates kindral-kuberner G. Oxenstiernal ja kindral-insener Rodenburgil, kuid neist loobutud arvestades kohalikke olusid. XLI, 3, Tartu kodanikkond kuningale 24. 6. 1667.

Tartu V, lk. 242